

Вийти з тіні: чи є життя без Пенсійного фонду

ЧЕТВЕР, 21 ЛЮТОГО 2019, 13:15 - ОЛЕКСАНДР ШЕМЯТКІН

Контрольні органи стверджують, що детінізація зарплат відбулася завдяки їх перевіркам та штрафам. Насправді адміністративний тиск лише погіршує становище бізнесу. Без цих органів нічого поганого не станеться.

Тіньова економіка — об'єктивний показник рівня державного управління. Зменшення "тіні" неможливе без покращення держуправління. Швидко це можна зробити лише шляхом зменшення присутності держави в житті суспільства.

Менше управління — менше шкоди, більше офіційної економіки. Це твердження можна довести на прикладі ситуації з єдиним соціальним внеском — ЄСВ.

Є два підходи до детінізації зарплат: зниження ЄСВ та посилення адміністративного тиску. З 2016 року, після зменшення ЄСВ до 22%, середня зарплата зростала швидше за інфляцію, а надходження до бюджету від податку на доходи фізосіб, ПДФО, щороку збільшувалися в середньому на 40 млрд грн.

Одночасно на 1,1 млн зросла кількість осіб, які отримують більше трьох мінімальних заробітних плат — МЗП. Отже, завдяки зменшенню ЄСВ відбулася певна детінізація зарплат, що збільшило надходження від ПДФО.

Збільшення МЗП одночасно спричинило зменшення кількості осіб, які отримують не більше однієї мінімальної зарплати, на 1,2 млн осіб. За даними Держстату, із зростанням МЗП чисельність штатних працівників скоротилася до 7,6 млн осіб.

Контрольні органи стверджують, що детінізація зарплат відбулася завдяки їх перевіркам та штрафам. Однак жодного обґрунтування таких тверджень вони не наводять. Насправді нові повноваження та підвищені штрафи лише погіршують становище бізнесу. Без цих органів у держуправлінні нічого поганого не станеться.

Процес їх ліквідації так і не почався. Витрати лише на зарплату державним службовцям у 2018 році перевищили 200 млрд грн. Ситуація з рівнем державного управління і кількістю сфер, яку регулює держава, нагадує отримання державними службовцями ренти з громадян у вигляді податків за нав'язані послуги.

Будь-який державний орган завжди зможе обґрунтувати доцільність свого існування. В інтернеті можна знайти звіти та презентації органів влади, установ та організацій, якими виправдовується їх існування за кошти платників податків.

Тимчасом Пенсійний фонд — банкрут, який витрачає 4,7 млрд грн на рік на своє адміністрування. Фонд соціального страхування збирає з платників понад 30 млрд грн на рік і невідомо як їх витрачає — такий собі "приватний" фонд уряду.

Пенсійний фонд і Фонд соціального страхування слід ліквідувати, а їх функції перерозподілити, повернувши частину з них приватному сектору.

Зменшення ролі держави у вигляді Пенсійного фонду та Фонду соціального страхування мусить супроводжуватися одночасним зменшенням навантаження на фонд оплати праці. Це можна зробити шляхом скасування ЄСВ, трьома етапами.

На першому етапі нарахування ЄСВ обмежується максимальною базою в розмірі двох МЗП, на другому — однієї МЗП, на третьому — ЄСВ скасовується.

Досвід зменшення ЄСВ показав, що детінізація відбулася, насамперед, на рівні доходу більше трьох МЗП. Зменшення бази для нарахування ЄСВ до двох МЗП буде означати суттєве скорочення ставки для доходу, наприклад, вище 20 тис грн. Чим вища зарплата, тим меншим стане навантаження на фонд оплати праці.

Це дозволить відмовитися від виплат зарплат у конвертах компаніям, які використовують кваліфікований персонал. Стане вигідніше платити вищі зарплати. Держава повинна економічно стимулювати зростання зарплат і жити завдяки цьому, а не завдяки адміністративному підняттю МЗП, заганяючи бізнес в тінь.

Протягом перших двох періодів ЄСВ сплачується безпосередньо до бюджету. Видатки на виплату пенсій фінансуються напряму з бюджету з коштів ЄСВ, частини ПДФО та інших надходжень. Після скасування ЄСВ фінансування пенсіонерів відбувається завдяки іншим надходженням до бюджету. Мова йде про допомогу за віком, якою і стала нинішня пенсія для більшості пенсіонерів.

Обмеження ЄСВ двома МЗП призведе до втрат 12 млрд грн за умови, що всі 22% підуть до бюджету. Від зменшення бази для нарахування ЄСВ бюджет щороку економитиме майже 20 млрд грн на ЄСВ, який платиться із зарплат бюджетників. Зменшення навантаження на фонд оплати праці детінізує зарплати та збільшить надходження від ПДФО, що компенсує втрати бюджету від скасування ЄСВ.

Це можна почати робити негайно, а 12 млрд грн втрат до моменту збільшення надходжень від ПДФО можна компенсувати шляхом недофінансування поточних витрат бюджету.

Наприклад, у бюджеті на 2019 рік закладено майже 180 млрд грн за таким функціональним показником як економічна діяльність.

Ліквідація лише Пенсійного фонду та Державної служби з питань праці — це щорічна економія для бюджету 4,7 млрд грн та 600 млн грн відповідно.

ДФС отримує 11,7 млрд грн, її фінансування можна скоротити удвічі й отримати ще 6 млрд грн щорічної економії.

Україна витрачає на збирання податків 1,2% зібраних ДФС коштів, що в рази перевищує європейські показники. Бюджет досі утримує податкову міліцію, яка вже кілька років не має повноважень.

Поточні витрати на пенсіонерів можна фінансувати з інших джерел. Наприклад, коштами від здавання в оренду державних земель. Вирішення питань фінансування пенсіонерів і зменшення навантаження на фонд оплати праці дозволить створити в Україні добровільну накопичувальну пенсійну систему.

Зменшення держави в житті суспільства та зниження податкового навантаження на фонд оплати праці забезпечить детінізацію та зростання економіки, а отже — і надходження до бюджету для фінансування меншої кількості, але якісних послуг.